

Dames staan hun mannetje

De positie van vrouwen in de sportwereld

Vrouwen sporten. En goed. Tijdens de Olympische Spelen van 2004 in Athene sleepten de 77 Nederlandse vrouwen drie gouden plakken binnen, de 139 mannen behaalden er één. Toch moeten sportvrouwen zich tot op heden tevreden stellen met een marginaal plaatsje in een mannenbolwerk.

Marijke Naezer

“Vrouwen in 2156 sneller dan mannen”, kopte het *NRC Handelsblad* enthousiast in zijn eerste ochtendeditie (30 september 2004). De auteur baseert zich op een onderzoek van een groep Britse wetenschappers die de tijden van mannen en vrouwen op de honderd meter sprint vanaf 1900 met elkaar vergeleek. De progressie van vrouwen op dit koningsnummer van de atletiek bleek groter dan die van mannen. Het verschil tussen de tijden van de Amerikaanse Elizabeth Robinson, die in 1928 12,20 seconden deed over de honderd meter, en de Wit-Russische Joelia Nesterenko, die dit jaar in Athene een tijd van 10,93 seconden neerzette, is 1,27 seconden in 76 jaar tijd. De mannen boekten daarentegen in honderdvier jaar een vooruitgang van ‘slechts’ 1,15 seconden. Als deze ontwikkeling zich voortzet, zal over ruim honderdvijftig jaar, bij de Olympische Spelen van 2156, voor het eerst een man door een vrouw verslagen worden.

En dat terwijl vrouwen pas sinds ongeveer honderd jaar mee mogen doen. Voor het idee: de eerste Olympische Spelen vonden reeds plaats in 776 voor Christus. In de beginfase mochten vrouwen zelfs niet eens kijken, wat te maken had met het feit dat de deelnemers naakt aan de start verschenen. Dit was een effectief middel om te voorkomen dat vrouwen stiekem mee probeerden te doen. Deden ze dat toch, dan werden ze streng gestraft, in het ergste geval met de doodstraf. Vanaf 1900 krijgen vrouwen de mogelijkheid mee te doen met de Olympische Spelen. In eerste instantie mochten ze zich alleen inschrijven voor de onderdelen golf en tennis. Negentien vrouwen grepen hun kans. In de jaren die volgden verschenen steeds meer vrouwen op de Olympische Spelen, uit steeds meer landen. Dit jaar stuurde Nederland 216 sporters naar Athene, 139 mannen en 77 vrouwen. De helden waren Anky van Grunsven, Inge de Bruijn en Leontien van Moorsel, die een fantastische prestatie neerzetten en drie van de vier gouden plakken binnenhaalden. Vrouwelijke sporters zijn bezig met een inhaalrace.

Gewone sporters

Het is echter maar de vraag of sportvrouwen ooit als gelijkwaardig aan sportmannen beschouwd zullen worden. Om het maar eens in geld uit te drukken: een Belgische website maakt melding van schrijnende verschillen in inkomsten van mannelijke en vrouwelijke sporters. Viervoudig Belgisch kampioene kwarttriatlon Kathleen Smet vertelt hoe ze op het Belgisch kampioenschap van 2002 eerste werd en 10.000 BFR (€248) kreeg. De man die op dezelfde afstand kampioen werd, ontving het viervoudige. De rechtvaardiging hiervoor luidde als volgt: “Wanneer tweehonderd mannen deelnemen en slechts vijftien vrouwen kan het prijzengeld niet even hoog zijn. Dit zou verhoudingsgewijs niet kloppen.” Deze redenering wordt gelukkig niet door iedereen gevolgd, maar het blijkt dat prestaties van vrouwen door velen nog altijd niet als evenwaardig aan die van mannen worden gezien. Ook wat betreft media-aandacht delven vrouwen het onderspit. Nog altijd zijn sportpagina’s gevuld met mannen, of het nou sporters, coaches of commentatoren zijn. Het *NRC*-artikel over de opkomst van vrouwen op de honderd meter sprint staat rechts onderin het hoekje van pagina 25, een sportpagina die gedomineerd wordt door een grote foto van de voetbalmannen van PSV. Zij wonnen in de Champions League met 1-0 van het Griekse Panathinaikos. Veel belangrijker. Een van de gevolgen van dit gebrek aan aandacht voor sportvrouwen is dat zij minder makkelijk sponsors vinden, wat weer leidt tot minder vergoedingen, lagere prijzen en dus ook tot minder kansen om ‘groot’ te worden. Een andere kwestie, die zowel een gevolg als een oorzaak is van het aandachttekort, is dat de mannen ‘gewone’ sporters zijn en vrouwen ‘vrouwelijke’ sporters. Als het Nederlands voetbalelftal kampioen wordt, hoeft er in de krant niet bij te staan dat het om het mannenteam gaat. Dat is immers de normaalste zaak van de wereld; zij zijn toch *het* voetbalelftal? Maar zijn het de vrouwen die de krant halen, dan moet dit er nadrukkelijk bij vermeld worden: “hockeydames winnen overtuigend”. Niet het ‘gewone’ team heeft gewonnen, maar de dames.

Theekransje

Meer aandacht van de media hoeft niet meteen een verbetering te betekenen. Het afbeelden van vrouwen in kranten en tijdschriften is een mooi begin, maar meteen moet worden gekeken naar *hoe* ze afgebeeld worden. Een sterk staaltje van negatieve beeldvorming was onlangs te lezen in de *Arnhemse Koerier* (september 2004). Deze vertelt op de voorpagina over een studente die alleen voor vrouwen toegankelijke kickbokstrainingen geeft. De kop luidt stoer: “dames staan hun mannetje”. Maar onder de foto staat: “Crista Vleming brengt sinds kort een vrouwenclubje de beginselen van het kickboksen bij.” De richting waarin de gedachten van de lezers gaan is te voorspellen. Vrouwen vormen geen sportvereniging of sportclub, maar een ‘vrouwenclubje’. Er staat nog net

geen 'theekransje'. Ze worden geen kickboksers, maar *krijgen de beginselen* van de sport *bijgebracht*. Het zal wel heel wat moeite kosten, maar wie weet kan dit vrouwenclubje nog iets aan het verstand worden gebracht... En dan ligt de nadruk in dit artikel in ieder geval nog op de sport. Het kan ook anders, bewijzen ontelbare artikelen en websites. Topsporter Anna Kournikova is inmiddels beroemder om haar sexy lichaam dan om haar tennisprestaties. Collega's Venus en Serena Williams worden vaker besproken om de gewaagde kleding die ze dragen dan om hun overwinningen. Waar mannelijke sporters vaak in serieuze actieposen worden afgebeeld, worden vrouwelijke atleten steeds meer geseksualiseerd en uit de sportcontext gehaald. Sportfotografie lijkt soms wel softporno, waarbij de vrouwen weinig of geen kleding dragen, uitdagende poses aannemen of in weinig verhullende houdingen gesnapt worden als ze wel aan het sporten zijn. Mary Jo Kane, lid van het bestuur van het *Tucker Center for Research on Girls & Women in Sport* van de universiteit Minnesota haalt als voorbeeld een afbeelding aan van voetballer Brandi Chastain. Zij stond in *Gear Magazine*, zonder zichtbare kleding en met slechts twee voetballen in haar handen om haar lichaam te bedekken. Dit voorbeeld is gemakkelijk aan te vullen met soortgelijke gevallen. Veel sportvrouwen, waaronder de genoemde voorbeelden, lijken het zelf niet problematisch te vinden en werken hard mee aan het beeld van de sexy atlete. Het intypen van 'sportbabes' in internetzoekmachine Google levert een kleine 13.000 resultaten op, tegenover een tegenvallende 350 voor 'sporthunks'. De cijfers spreken voor zich. 'Echte' sporters zijn mannen. Sportende vrouwen zijn ook wel leuk, ze doen hun best, maar hun sportieve prestaties zijn nou eenmaal niet zo belangrijk als die van mannen. Met een beetje geluk halen ze de media nog als 'sportbabe', maar verder hoeven ze niet op veel aandacht te rekenen. Ik zou zeggen: wacht allemaal maar tot 2156...

Marijke Naezer is studente Culturele Antropologie aan de KUN. Ze schreef dit artikel naar aanleiding van de Olympische Spelen 2004.

Literatuur

www.divazine.be

www.nrc.nl

www.sportone.nl/athene2004

www.vrouweninfo.nl

www.womensenews.com